

Η «εκκλησιολογική» κατανόηση των εμφανίσεων του αναστάντος Κυρίου

Ορθοδοξία / Θεολογία

Γεώργιος Πατρώνος, Ομότιμος Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Πρέπει, να τονισθεί, ότι οι διηγήσεις των εμφανίσεων του αναστάντος Κυρίου δεν εκφράζουν κάποιες εσωτερικές και πνευματικές εμπειρίες των Αποστόλων ή των ιερών συγγραφέων, αλλά είναι εκθέσεις ιστορικών γεγονότων που πραγματοποιήθηκαν και βεβαιώθηκαν ενώπιον κάποιας κοινότητας ανθρώπων, εκείνης των Δώδεκα αλλά και της πρώτης Εκκλησίας. Και στις περιπτώσεις εκείνες, ακόμη, που έχουμε «προσωπικές» εμφανίσεις προς άτομα, όπως του Σίμωνα Πέτρου, του Ιακώβου ή του Θωμά, και πάλι οι εμφανίσεις αυτές βρίσκονται σε άμεση σχέση προς την κοινότητα των Δώδεκα και την Εκκλησία. Το «εκκλησιολογικό» αυτό στοιχείο είναι πολύ έντονο και ιδιαίτερα χαρακτηριστικό στις διηγήσεις και αναφορές των εμφανίσεων στα ιερά κείμενα. Το «εφάνέρωσεν εαυτόν τοις μαθηταίς» (Ιωάν. 21,1), δείχνει ακριβώς την εκκλησιολογικότητα αυτών των εμφανίσεων. Και μας αποκαλύπτει την ουσιαστική έννοια των εμφανίσεων προς τον Κηφά, προς τον Θωμά, προς τους δύο προς Εμμαούς, προς τούς Ένδεκα και τους πεντακοσίους αδελφούς, και πάντοτε σε άμεση σχέση και

αναφορά προς τους Δώδεκα και την ολότητα της Εκκλησίας που δηλώνει ο αριθμός «δώδεκα». Οι εμφανίσεις του Χριστού, επομένως, πρέπει να κατανοηθούν σε άμεση σχέση προς την ολότητα των Αποστόλων και την καθολικότητα της Εκκλησίας (βλ. Γαλ. 1,15).

Η εκκλησιολογική διάσταση των εμφανίσεων κατανοείται και από το γεγονός της «κοινωνίας» μαθητών και Αναστάσιος, που βιώθηκε ως αποτέλεσμα των αλληπάλληλων συναντήσεων. Οι συναντήσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν κάθε φορά με πρωτοβουλία του Κυρίου, είτε στα Ιεροσόλυμα και στην Ιουδαία, είτε στις περιοχές της Γαλιλαίας και καταγράφηκαν ως πραγματικές εμπειρίες των μαθητών (βλ. Ματθ. 28,9-10· Μάρκ. 16,9-20· Ιωάν. 21,1 εξ.). Οι μαθητές κατά τη διάρκεια αυτών των εμφανίσεων ανακαλύπτουν την ταυτότητα του Αναστάσιος και του διδασκάλου τους Ιησού από τη Ναζαρέτ, με τον οποίο είχαν συμπορευθεί

επί τρία ολόκληρα χρόνια και ήταν μάρτυρες πρόσφατα του σταυρού και του θανάτου του. Αυτόν που είχαν δει ν' αποθνήσκει και να θάπτεται, τον βλέπουν τώρα και πάλι ζώντα μπροστά τους και αναγνωρίζουν την ταυτότητα της πρώτης γήινης και ιστορικής μορφής του με εκείνην την αναστάσιμη και «ετέραν» εσχατολογική μορφή του. Το «σώμα» του Αναστάσιμου, αν και τώρα είναι «σώμα πνευματικόν» (Α' Κορ. 15,44-49), δεν παύει να είναι σώμα αληθινό και πραγματικό, μεταμορφωμένο από το ίδιο το Πνεύμα (βλ. Ρωμ. 1,4) και αναστημένο από τον ίδιο τον Θεό Πατέρα (βλ. Πράξ. 2,36). Αυτό το «σώμα» δεν υπόκειται τώρα στους περιορισμούς της παρούσας ζωής (Ιωάν. 20,19 εξ.), υπόκειται όμως σε επιβεβαιώσεις και «ψηλαφήσεις».

Οι εμπειρίες αυτές των εμφανίσεων και η ορθή ερμηνεία τους προϋποθέτουν την κατανόηση του γεγονότος της ανάστασης, ως γεγονότος εσχατολογικού, που διενεργείται όμως μέσα στην ιστορία. Στην περίπτωση του Ιησού Χριστού, ανάσταση δεν σημαίνει επιστροφή στην πρότερη επίγεια ζωή από τον κόσμο των νεκρών, αλλά σημαίνει είσοδο σε μια νέα μορφή ζωής που δεν επιδέχεται πλέον το θάνατο (Ρωμ. 6,9). Αλλά είναι παράλληλα και εμπειρίες που συντελούνται μέσα στο χρόνο, έχουν χαρακτήρα ιστορικό. Έστω και αν ξεπερνούν τις εκφραστικές μας δυνατότητες του παρόντος. Γι' αυτό και χρειάζεται πολύ προσοχή στην προσπάθεια ερμηνείας και κατανόησης των εμφανίσεων αυτών.

Η βιβλική γλώσσα και στην περίπτωση των εμφανίσεων δεν επιδέχεται και καμιά «απομύθευση», γιατί ακριβώς η ανάσταση του Χριστού δεν είναι μύθος δεν εμπίπτει στο χώρο των μυθικών φιλολογικών κατηγοριών και διηγήσεων. Αλλά και γιατί οι εμπειρίες αυτές των εμφανίσεων δεν είχαν κάποιο υποκειμενικό χαρακτήρα, ούτε η αντικειμενικότητά τους ήταν υπόθεση αποκλειστικά και μόνο των αισθήσεων της παρούσας πραγματικότητας. Αντίθετα, οι εμπειρίες αυτές επαναλήφθηκαν πολλές φορές, κάτω από διάφορες συνθήκες, σε μια προσωπική και «κοινοτική» σχέση, κοινοποιήθηκαν, επιβεβαιώθηκαν και καταγράφηκαν με τη βοήθεια της εκφραστικής φιλολογικής και θεολογικής τους γλώσσας την οποία διέθεταν τότε, καθώς και της πίστεώς τους που ξεπήδησε από τη σχέση τους με το πρόσωπο και το έργο του Ιησού Χριστού. Και επειδή, όπως είπαμε, η πρωτοβουλία των εμφανίσεων ανήκε αποκλειστικά στον Αναστάσιμo, δεν μπορούμε να πούμε πως ήταν αποτέλεσμα κάποιας παροξυμένης πίστεως ή αχαλί-νωτης θρησκευτικής και παθολογικής φαντασίας.

Η ψυχολογία μας λέει, ότι η φαντασία του ανθρώπου εργάζεται και λειτουργεί σύμφωνα με τις δυνατότητες που έχει η εμβέλεια της ανθρώπινης ύπαρξης. Στην περίπτωση της ενδοκοσμικότητας του ανθρώπου δεν θα μπορούσε η φαντασία να εφεύρει πράγματα και αλήθειες, που είναι πιο πάνω από αυτές τις ανθρώπινες δυνατότητες, όπως την ανάσταση του Χριστού.

Οι εμφανίσεις του Αναστάσιμου ήταν αναγκαίες και είχαν ένα μοναδικό χαρακτήρα στην εμπέδωση της πίστεως. Μετά τη φοβερή εμπειρία του σταυρικού θανάτου και την απελπιστική θέα ενός αγαπημένου νεκρού να ενταφιάζεται με όλες τις τυπικές διαδικασίες που επιβάλλουν οι παραδόσεις (βλ. Μάρκ. 16,14· Λουκ. 24,21-24· Ιωάν. 20,19), μόνο η βεβαιότητα των εμφανίσεων του Αναστάσιμου ήταν δυνατό να οδηγήσει τους μαθητές σε μια ορθή δυναμική πίστη. Η θέα ενός κενού τάφου, που μπορεί να ερμηνευθεί ποικιλότροπα, ακόμη και ως κλοπή και εξαφάνιση του πτώματος, όπως εξάλλου και συνέβη στην περίπτωση του Ιησού (βλ. Λουκ. 24,11 εξ. Ιωάν. 20,2), δεν ήταν αρκετή να πείσει και να ενισχύσει την πίστη για μαρτυρική πλέον αποστολική πορεία. Ο Ιησούς Χριστός εμφανίζεται «δι' ημερών τεσσαράκοντα» (Πράξ. 1,3) ή «επί ημέρας πλείους» (Πράξ. 13,31) και βεβαιώνονται οι μαθητές με τις εμφανίσεις αυτές, ότι είναι ο ίδιος που γνώριζαν και πριν, δηλαδή ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ, που τον συνόδευσαν στην ιστορική του πορεία ως τον τάφο. Και τώρα είναι μπροστά τους και πάλι ζων, ορατός και ψηλαφητός (βλ. Λουκ. 24,13 εξ. Πράξ. 10,41).

Ο λαός, ασφαλώς, δεν γίνεται «μάρτυρας» των αναστάσιμων αυτών εμφανίσεων, όπως είχε γίνει θεατής λίγο πριν των παθών και του σταυρικού του θανάτου. Ο Ιησούς εμφανίζεται μόνο στους μαθητές και Αποστόλους του και στην κοινότητα των πιστών του, «ουχί τω κόσμω» (Ιωάν. 14,22), διότι ο κόσμος δεν είναι επιδεκτικός τέτοιων εμπειριών και δεν αποδέχεται τη λειτουργία της πίστεως. Η ανάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ως το πρωταρχικό και ουσιαστικό αντικείμενο της πίστεως που κινεί την ελπίδα για αποδοχή και της ανάστασης όλων μας (βλ. Α' Κορ. 15,20). Γι' αυτό δεν είναι «μακάριοι» μόνο αυτοί που είδαν τον Αναστάσιμου με τα σωματικά τους μάτια και είχαν την εμπειρία των εμφανίσεων στην προσωπική τους ζωή, αλλά θα είναι «μακάριοι» και όλοι εκείνοι στο μέλλον, που αν και «μη ιδόντες» θα είναι οι «πιστεύσαντες» (Ιωάν. 20,29). Η αρχική απιστία του Θωμά και η μετέπειτα βεβαιότητά του είναι μια «εικόνα» όλων των πιστών του μέλλοντος. Η πίστη για τους μαθητές και Αποστόλους ήταν καρπός των εμπειριών των εμφανίσεων του Αναστάσιμου. Για τους πιστούς όμως του μέλλοντος, που δεν θα έχουν το «προνόμιο» να είναι μάρτυρες αυτών των θαυμαστών γεγονότων, η εμπιστοσύνη στη βεβαιότητά τους εκείνη είναι υψίστης σημασίας. Ο Ιησούς Χριστός είναι και σήμερα παρών μέσα στην ιστορία και στην Εκκλησία και αναγνωρίζεται η παρουσία του ευχαριστιακά «εν τη κλάσει του άρτου» (Λουκ. 24,35). Γι' αυτό και κάθε «πιστεύων εις αυτόν, καν αποθάνη, ζήσεται» (Ιωάν. 11,25).

(Γεωργίου Π. Πατρώνου, Η ιστορική πορεία του Ιησού, εκδ. Δόμος, σ. 521-524)

<http://bit.ly/2HrY1T1>